

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦь РАЗ У ТЫДЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
„LA PATRIE”DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND”THE BELORUSSIAN NEWSPAPER
„THE FATHERLAND”

№ 22 (557)

Нядзелі, 28 травеня 1961 г.

ГОД ВЫДАНЬЯ 15

Да пытаньня расейскага расізму

Яшчэ ў XVI стагодзьдзі, пайменна ў бэсціца другія народы, асабліва нера-
1524 годзе, пскоўскі манах Філатэй у сейскія народы СССР, з другога. У кан-
свамі пасланні абаснаваў наступную цы 1940-х гадоў звязвалася ў выпрацава-
тэорыю: «Вся хрыстиянскае царства при-
ходзіць въ конец і снідошаўся во ёдино
царство нашага государыи по пророчес-
кім книгам, то есть росейское царство.
Дна убо Рима падоша, а третій стоіть, а
четверты не быти».

За гэтую так званую тэорыю «трэйця-
га Рыму» дэльвуму рукамі ўхапіўся Іван
Грозны, каранаваны ў 1547 годзе на «ца-
ра». Каб падмацаваць гэтую сваю кара-
нацию, з ягона жаданьня ствараеща
легенду пра Уладзімера Манамаха як
спадкаемцы бізантыйскіх імператараў.

Алошняная легенда ў 1561 годзе падмацоў-
ваеца вымчанай у канстантинопаль-
скага патрыярхага граматай, прада, кры-
ху падскрабанай у Маскве. З гэтай гра-
маты, як ведама, былі выскрабаны імё-
ны бізантыйскіх імператараў Базыля й
Канстантына, а таксама кіеўскага вялі-
кага князя Уладзімера Святога, і ўстаў-
лены адпаведны бізантыйскі імператар
Канстантын Манамах і роданачальнік
маскоўскіх князёў Уладзімер («Мана-
мах») Усеваладавіч.

Маскоўскі князь стаўся такім чынам
праймічным спадкаемцам Бізантыі, атры-
маўшы адначасна ѹ царскіх рэгаль —
шапку Манамаха. Больш таго, Іван
Грозны намагаеца таксама ўстановіць
свое непасярэднестру родства з рымскімі
цзарамі, выводзячы сваю генеалогію ад
цзара Аўгуста. Вось што, напрыклад, у
гэтыя справе пісаў у 1567 годзе «холоп»
царскі князь Міхail Варатынскі да поль-
скага караля ѹ вялікага князя літоўскага
Жыгімonta Аўгуста. Закідаючы апошнія
му, што быццам-бы «ягоны род пачаўся
ад конюха Гедыміна», ен п'вердзіў: «а
наши великие государы, почень отъ Ав-
густа кесаря обладающаго всею вселен-
нюю и брата его Пруса и даже до великого
государя Юрика и отъ Юрика до
нышнегаго государя его царскаго само-
держства, все государи самодержцы...»

Далей, ведама, ён трэбаваў перадачы маскоўскаму цару ўсіх «рускіх» земляў,
г. зн. Беларусі Украіны, а таксама пад-
чынення разам з Польшчай маскоў-
шчыне.

Як-бы ня было съмешным, але гэта «
спадчыннае аснова» выкарстоўвалася
Маскоўскай як для паднажыць сваёй аўта-
рытету на Захадзе, а таксама для абас-
наванні «гістарычнага паклікання»
расейскага народу ѹ палітычнае экспан-
сії маскоўскіх народов.

Беларускі пісменнікі прамовы Хруш-
чова і пастаўнікі пленому прыраўно-
ўваюць да магутных веснавых паводкаў.
Як веснавы паводка зносьць ўсё непа-
требнае, тагак быццам і прамовы Хруш-
чова, пастаўнікі студзенскага плену-
му і агаварэнікі пытаныяў сельскай
гаспадаркі на рэгіянальных нарадах пе-
радаваюць сельскай гаспадаркі ачысьці-
лі ўзміноў ўсёе бруд, нечысьць і
пустазельле, якія перашкаджалі да
гэтага часу росквіту калгасна-саўгаснай
гаспадаркі. Такія пастаўнікі прыво-
дзіць у сваім артыкуле ѹ першамайскім
нумары «Совескай Беларуссии» піс-
меннікі Міхась Ліньюк.

Новы савецкі панславізм узбудзіўся ў
канцы 1930-х гадоў і асабліва ў часе
2-ой съветавай вайны ѹ зразу ў пасля-
ваенны пэрыяд. Ідэялягічная ѹ палі-
тычнае ягонае аснова была ранейшай —
нацыянальнае ѹ палітычнае панівленне
усіх славянскіх народоў. Адначасна
гэта тэндэнцыя падмацоўваеца расей-
скім «ленинізмам» і «сталинізмам». Калі
крыху раней расейскі вялікадзяржав-
нікі щавінізм прайдзіць ѹ больш
скрытай форме, дык ён, пасля паднажы-
ція Сталінам тосту 24 траўня 1945 году,
адкрыта стаў выліваць ѹ звычайні
расейскі расісм. Сталі пісаць розныя
гістарычныя даследаванні і трактаты
пра расейскую «вышэйшасць» і «гістарыч-
нае пакліканне», з аднаго боку, і хленуме ЦК КПСС. Адным словам кан-

жыцця ѹ культуры, у адчувальныя
спробы ліквідаваць іхную гісторыю ѹ т.
п. Пайменна гэты новы этап савецкай
нацыянальнай палітыкі вынайшаў ре-
зультат, згодна якога «савецкая сацыял-
стычнае культура падсавецкіх народоў»
клад, у рэдакцыі савецкага гісторыка М.
П. Кіма («Вопросы создания и развития
социалистического многонационального
государства в трудах И. В. Сталина»,
«Вопросы истории», № 3, 1949, б. 30) яна
гучала наступна:

«Вальшавіцкі інтэрнацыяналізм не аз-
начае адмаўлення розніцы ѹ ролі, якую
адыгрываюць пасабныя націй ѹ нацыянальнасці ў развівіці грамадз-
ства, у гісторыі съветавай цывілізаціі.
Каждна нація ўносіць свой уклад у
праву людзкага грамадства, аднак розны
на сваіх вартастцаў. У сілу шматлікіх гі-
старычных прыгынуў розныя народы
адыгрываюць адыгрываюць неадноль-
кавую ролю ѹ гісторыі прагрэсуўнага
развіціція грамадства. У паступовым
руху людзкага грамадства на долю вялі-
кага расейскага народу выпала роля вя-
лучай съветавай нації, зь імем якой
звязаны ўсе вырашальныя этапы ѹ гі-
сторыі съветавай культуры».

Ведама, на дадзеное асьветчанье мож-
на было-б не звязаць ніякое ўвагі, ка-
лі-б яно было прыватнай думкай гісторыка
М. П. Кіма да не знайшло практычнага
прыміненія. Аднак, гэта —
пасля некаторай нацыянальнай та-
леранцыі, у 1958 годзе, затым на XXI
зімбядзе КПСС Хрушчоў абвесціці
«спільні савецкі сацыялізм і пераход
савецкага грамадства «ад сацыялізму да
збудаванія камунізму». Разам з гэтым
пачаўся новы наступ на нацыянальныя
асновы нерасейскіх народоў і выяч-
ваны ўсія расейскага, пачынаючы ад
«ленинізму» і «савецкага-расейскага дасы-
ветчанія» у будаўніцтве камунізму» ѹ
канчаючы «прагрэсіўнымі» дзеяньні
расейскіх цароў. У 1959 годзе праводзіці
праектнае разформаванне ѹ нацыянальных шко-
лах нерасейскіх народоў, заданынм якое
ёсьць як найхутчайшае выцясненіе з
узыту роднае мовы гэтых народаў і за-
мену ўсе расейскай. Адначасна правод-
зіца ўзмоўнены націск на ліквідацію
пераследванніх іхнага нацыянальнага

(Заканчэнне на 2-ой бачыне)

Сяўба ѹ Беларусі

Партыйна-савецкая прэса пасля сту-
зімніцкага пленуму ЦК КПСС шмат ад-
водзіцца месца на працяганду ѹ пытань-
нях сельскай гаспадаркі. Газеты і час-
нікі густа насычаныя захапленынімі
тэмі «гістарычнымі пастаўнікамі плену-
му і народу перадаваюць сельскай гас-
падаркі», якія адбываюць пасля плену-
му з асабістым удзелам Хрушчова. Аднак
быльш усюю ѹ артыкулах гэтых
прыводзіць вытрымак із шматлікіх
прамовы Міхails Хрушчова ѹ часы яго-
нага вандравання пасля пленуму па-
пераследванніх іхнага нацыянальнага

стаявалася, што трэйці год сямігодкі
распачаўся ѹ сельскай гаспадарцы вель-
мі ўдала, чым пакладзены моцныя ас-
новы для высокага ўраджай.

Аднак прырўніты настрой ужо ѹ кан-

цу першай палавіны трапеня ѹ працяганд-

ы пачаў асьтываць. Узварот быў пуш-

чаны якіч адзін працягандавы лёзунг.

Калгасынкі і работнікі саўгасаў закліка-

ліся ўзмоўніць тэмпі ѹ якасць прады,

каб воссінню з гонарами сустрэць нады-

ходзіць ХХІ зімбядзі камуністычнай пар-

тнай. Гэта, аднак, не дапамагаў. Шматлі-

кі ўпніважаны й прыгнанты, якія

былі націраваны партыйнымі арганіза-

цыямі ѹ калгасы ѹ саўгасы на час слу-

бы, прымушаныя быць з прыкрасы ѹ

паведамляць, што ѹ балышыні рабёнка

засяяўся ѹ мінулья гады. Больш таго

вызяліся ѹ мінулья годамі. Плін пасадж

ы на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

на землю ѹ паведамляць, якія

былі ўзмоўніць тэмпі ѹ паведамляць

Да пытаныя расейскага расізму

(Заканчэнне з 1-ай бачыны)

культуры ѹ гісторыі нерасейскіх народоў, таксама падменываючы ці падганяючы іх пад культуру ѹ гісторыю расейскага народу. Адным словам, на ўсіх фронтах праходзіць змаганье з так званым «буржуазным нацыяналізмом» гэтых народаў.

У гэтым кірунку выдаючы спэцыяльныя пастановы, як, прыкладам, пастанова ЦК КПСС «Пра заданыя партыйнай пропаганды ѹ сучасных умовах» з 9 студзеня 1960 году ці пастанова таго-ж ЦК КПСС з 6 мая 1960 году, скіраваная спэцыяльна для Грузіі з мэтай прасячэння там «буржуазна-нацыяналістычных» прапавядыў у грузінскай гісторычнай літаратуре. Паралельна з гэтай папрэ-ідэялістичнай акцыяй праводзіцца ѹ фізычным чысткі, як гэта адбылося ѹ Азэрбайджане, у Латвіі ці хоць-бы ѹ Віленскім унівэрсытэце. Пра гэта неаднаразова гаворылася на бачынах «Бацькаўшчыны», а таму мы на будзені тут паўтарацца. На гісторычным фронце наступае поўнае паняволенне развязвіцца гісторычнай навукі ѹ сіх нацыянальных рэспубліках, што сталася ѹ прадпсе пераніцця Маскоўю поўнага кантролю над развязвіццем гэтае навукі ѹ сваіх рукі, а пайменна ѹ прадпсе забароны выпуску гісторычнай літаратуры з тымі ці іншымі «нацыяналістычнымі» прапавядыў, у выніку ўвядзенія тae практыкі, што ўсе важнейшыя гісторычныя працы нацыянальных гісторыкаў ѹ забавязковым парадку павінны пасылацца ѹ Акадэмію навук СССР для рэцензіі й рэдакцыі.

Нарэшце, з мэтай поўнай ліквідацыі гісторычнага мінулага падсавецкіх народаў, у 1960 годзе Інстытут гісторыі Акадэміі навук СССР прыступіў да стварэння 11-томнай «Істории СССР». Ня будзені тут прарочыца пра ўсюную гісторычную ѹ навуковую вартасць, зазначым толькі, што яна будзе апялгетія ўздэйлізаванага расейскага імперыялізму ѹ калінілізму. Тоё, што нас найблізь цікавіць тут, гэта звязаньня з магнатаўнай «Історией СССР» канцепцыяй пра «выбранасць» расейскага народу.

Ведама, пра магнатаўнью «Історию СССР» і ёйнае пызычнечное шмат пісанася ѹ давалася розных «павучаньняў» у савецкай гісторычнай і пропагандовай літаратуре. У вясной — гэта будзе абагульняючы працай усіх дасюлешніх дасягненняў савецкай гісторычнай науки ѹ вывучынай гісторыі падсавецкіх народаў, а яна сама паклікана «ўзгадоўвацца» савецкай грамадзтва ѹ духу камунізму ѹ сацыялістычнага інтэрнацыянализму». У 1961 годзе ў часапise «Вопросы истории» былі апубліканыя два дырэктыўныя артыкулы, звязаныя з праблемамі напісаныя магнатаўнай «Істории СССР». Эта — артыкул успомненага М. П. Кіма й А. В. Фадзеева «Пра асноўныя праблемы нацыянальнай гісторыі» і артыкул прафэсара Акадэміі грамадзкіх навук пры ЦК КПСС Ф. Д. Крэтана «Да пытаньня стварэння магнатаўнай гісторыі СССР» («Вопросы истории», № 2, 1961, бб. 14-42; 54-66). Што-ж выцікае з гэтых дырэктыў?

Крэтыкуючы ѹ засуджаючы «нацыя-

Эканамічная тэорыя Маркса і сучасныя ўмовы

«Цяперашняя эканамічная тэорыя ваў, якія існавалі ѹ мінульым стагодзьдзі. Гэтыя ўмовы перасталі існаваць у сучаснага сацыялістычнага часнам грамадзтве, незалежна ад сацыяльнага ладу тай ці іншай краіны. Для сучасных заходніх эканамістых эканамічнай тэорыі Маркса ў шмат-якіх дачыненіях выглядае на менш застэрэй, як тэорыя Адама Сыміта або Рыкарда. Але для большыні марксістых, тэорыя Маркса — усё яшчэ неастрасная догма, нешта накшталт вечнай праўды.

Захаднія эканамісты не адкідаюць поўнасць клясычных тэорыяў. Некалькі пакаленняў эканамістых паступова пераглядалі гэтыя тэорыі і юнісілічны марксістайскай тэорыі ў іх неабходныя змены, якія дыктуваліся сучаснымі эканамічнымі і сацыяльнымі ўмовамі.

Што прывяло прафэсара Лянгэ да таго, кога пэсымістычнага выснаву? Справа ў тым, што ўжо даўно шмат якія выдатныя эканамісты Захаду звычайлі ўвагу на заганы ѹ нясудаведнасці ў клясычнай марксістайскай тэорыі ў тым, што тычыцца эканамічнай галіны. Як развязваліся ѹ другой палавіне 19-га стагодзьдзя, выснавы марксістайскай палітычнай эканамікі быly зробленыя на падставе сацыяльных і эканамічных умо-

Маскоўскі калінілізм

(Заканчэнне з 1-ай бачыны)

бо расейскія спэцыялістыя, як прадстаўнікі «вядучага», «перадавога» народу, як рабоціць, пэўна-ж, нікіх высілку, каб засыпавіці падобаруску. Ад іх гэтага нікто ня вымагае, а наадварот, за іхнай русифікацыйнай дзеінасціяй стаіць усё савецкая сістэма. Найблізь агдінае пры гэтым тое, што высокія стаўкі заработка платы для гэтых расейскіх спэцыялістых пакрываюць рэспубліканскі бюджет БССР і гэтым самым беларускі народ прымушаны фінансаваць сваю ўласную сышыфікацыю.

З янчыца, тут мы прыбліжаемся да канцепцыі канца 1940-х гадоў, згодна якое Расейская імперыя была «абсалютным дабром» для нерасейскіх народаў. Расейская імперыя была «асаблівага характеру», адыйгрывала «прагрэсіўную» ролю. Што гаворыць далей прафэсар Ф. Д. Крэтаў:

«...Прызнаючы ѹ абараняючы ѹ змаганьне з расістоўскім цемпрашалам і шавіністымі праўнікамі ѹ сваіх народаў і народнасціяў на сваю гісторыю, савецкі наўкоўцы аднак на ліца ці анонкавай ролю ѹ сіх народаў і народнасціяў у гісторы. Як паказвае вывучынай працэса развязвіцца чалавечага грамадзтва, месца, якое займаеца рознімі народамі ѹ народнасціамі ѹ гісторы, ёсьць неаднолькава... Расейскі народ, як ведама, парадайна даўні зані ўідзе месца ѹ гісторы людзтва. Дзякуючы сваім гэроічным пракаўнікам і прамысловага ўзвышэння ѹ савецкай гісторычнай і пропагандовай літаратуре, У 1961 годзе ў часапise «Вопросы истории» былі апубліканыя два дырэктыўныя артыкулы, звязаныя з праблемамі напісаныя магнатаўнай «Істории СССР». Эта — артыкул успомненага М. П. Кіма й А. В. Фадзеева «Пра асноўныя праблемы нацыянальнай гісторыі» і артыкул прафэсара Акадэміі грамадзкіх навук пры ЦК КПСС Ф. Д. Крэтана «Да пытаньня стварэння магнатаўнай гісторыі СССР» («Вопросы истории», № 2, 1961, бб. 14-42; 54-66).

Што-ж выцікае з гэтых дырэктыў?

Як гэта, аднак, блізкі стаіць з прыве-

дзенай у пачатку артыкулу тэорыі «трэцяя Рыму» манаха Філатея Івана на Грэзнага. Зъмяняюцца эпохі, белыя ѹ чырвоныя цары, а ідэя «величы» расейскага народу ѹ ягоныя пацяг да съветавага панавання застаюцца тымі самымі. Між іншым, у сваім артыкуле прафэсар Ф. Д. Крэтаў «гісторычную вартасць» дзяліцца на адных з апошніх месцаў паміж усімі 15 рэспублікамі СССР.

* * *

У нашых артыкулах на тему маскоўскага калінілізму мы пададзіволі

ланілінную палітыку Масквы ѹ дачыненьні да нерасейскіх народаў Савецкага Саюзу і асаблівіцца ѹ дачыненьні да Беларусі.

На заканчэнне мы хацелі-б яшчэ раз падкрэсліць агульна ведамы факт разакцыйнай бальшавіцкага калінілізму ѹ парадайнай з адъюнктоўчымі свойствамі.

Краіны Захаднія Эўропы ѹ мамонт

тэорыі сваіх імперыяў стаілі блесправна на вышынай культурных і цывілізацыйных узроўні за жыхароў здабытых імі тэрыторыяў. Можна спрачацца над тым, якога прагрэсу дасянула-б адсталася насељніцтва гэтых тэрыторыяў без доўгагадовай калінілінай залежнасці, як і над тым, якую ролю — пазытыўную ці негатыўную, прагрэсіўную ці разакцыйную — адграля калінілінай залежнасці ад заходніх краінаў у гісторычным лёсе гэтых народаў. Аднак фактам застаецца то, што пераважная бальшыня гэтых адсталых у мінульым народу жыве сяняння сваім незалежным жыццём, карыстаецца пойнай палітычнай свабодай, развязвае ѹсё свае сацыяльныя, эканамічныя і культурныя праблемы так, як іншыя падабаеца.

Бальшавіцкі-ж калінілізм, перанішы ѹ спадчыну разакцыйнай імперыі

стасціяльных і калінілінных традыцыі марксісткіх дэспатаў-цароў, далей працягвае палітыку нацыянальнай і культурнай драдгасці, калінілінай экспляатаціі і ліквідацыі народу ѹ дасяпельных, з старэйшым дзяржжаўным і

культурнымі стажамі за носібітства гэтага імперыялізму і калінілізму — Расею. Абагаўленыне «генія» «старэшага брата»

надае гэтому калінілізму найблізьшыя агдіны: рысы расізму ѹ націзму, якія даўно ўжо асуджаны ўсім прагрэсіўным людзтвам. Таму трэба верыць, што гэтыя спозненыя вырадак хвараблівых розуму, незраўнаважных нікія людзкім духам хутка разваліца, як інсумічальны з людзкай прыродай.

П. Залужны

М. Кручкоўскі

Р. С.

левым кутку, над абразамі, стаіць накрыты напалавіну белым абрусом стол. Адказ на сваё прывітанье Грыневіч пачуў з другой палавіны, так званай «куці», дзе гаспадыня, музіц, нешта перамывала, бо адтуль быў плюск вады й бразгальне спущанай у ваду глінянай пасуды.

— Проході, посіді, — адказала яму гаспадыня, каторая толькі адна была ў хате. Грыневіч, аднак, на сеў, але, падышоўшы да дзівярой, якія складаюцца з падакі, —

— Пойсь? — адварнулася да яго гаспадыня, — чё-с я тебе дам поісь, — у наш віт пошт?

— Да і ў мене сяноўня пост, хазяюшка, бо ад самага

цімна яшчэ нічога на ўкусі, аж жывот падцігнула, — за съмяяўшы Грыневіч, не адыходзячи ад дзівярой.

— Вот ті мне басюскі! — зьдзівілася гаспадыня, — экіты, паля, і ні шказаць, што сутыкніцца з імі, —

— Праліпіці! — зімініцца гаспадыня, —

— Параўнаній пікнікай пары і ёдкай горкасціяй навійдзенага зусім дыму маленкай курнай лазні. Праз густую пару, што ахуцвала ўсі, як можна было разабраць, колькі чалавек мылася ѹ лазні, але Грыневіч здагадаўся, што іх было толькі двох, хаты на яго прывітанье адзінага.

— Параўнаній пікнікай пары і ёдкай горкасціяй навійдзенага зусім дыму маленкай курнай лазні. Праз густую пару, што ахуцвала ўсі, як можна было разабраць, колькі чалавек мылася ѹ лазні, але Грыневіч здагадаўся, што іх было толькі двох, хаты на яго прывітанье адзінага.

— Мілості просім! Кто это, Захар Мітыч, ты? — пачуўся адтуль крыху грубаваты, але прыемны мужчынскі голас.

Творы Алеся Гаруна

(Працяг)

Святат

II.

Доўга аб тым, куды пайсыці, Грыневіч не развязаў. У кішэні ѹ яго ляжалі пятынці рублёў, а з грашамі, якія ён ужо пераканаліся, ува ўсікую хату прыймуть. Якраз другім з краю стаяў нечы нанова пабудаваны двор з высокімі сібірскага кішталту, на дзве весяніцы, варотамі ѹ шырокою форткаю. У гэтым дворе Грыневіч і зайшоў.

На ганку новай, з памаліванимі ѹ нябескімі колер аканіцамі хаты, яго спакала сама гаспадыня, каторая, відадаць было, толькі што адварвалася ад нейкай работы, каб паглядзець, на какога та мацна браша прызначаны калія сівірна сабака.

Зъмераўшы адным быстрым, уласцівым для сібірскіх жанак поглядам незнамага ѹ чалавека, гаспадыня стаяла моўчкі, чакаючы, што ён ёй скажа.

Асьвеченая шчырванелымі праменінамі схіленага на заход сонца, высокая поўная жанчына, яна з сваёй высокага ўзіннай, у белай намітцы, галавой, з крышачкай халодным і кінкавітам сівяцлом у вачох, здавалася тут праудзівай гаспадынай, царычай гэтай загароды. Грыневіч зъняў шапку й пакланіўся.

— Добры вечар, хазяюшка, — сказаў ён.

Зъ беларускага жыцьця

У БЕЛАРУСКІМ ІНСТИТУЦЕ
НАВУКІ і МАСТАЦТВА

22 красавіца на чароднай зборцы Інстытуту Др. В. Тумаша працягваў рэфэрэт аб Я. Карскім. Гэтым разам дакладчык зрабіў глыбокі аналіз паглядаў К. Карскага на беларуску ў гэтым профілі: пагляды Карскага на мову, літаратуру ды нацыянальную сведомасць Карскага (на папярэдняй зборцы разглядалася біяграфія й навуковая спадчына Карскага).

Дакладчык зазначыў, што Я. Карскі, як навуковец сфармаваўся ў 19-ым стагодзьдзі, цалкам быў пад расейскім упрыгівам і праз усё жыцьцё быў звязаны з Расеяй. Беларуская мова для яго была спачатку «дыялектам» (хоць, як Карскі зазначаў, у трападраўным дыялекце!), а потым «наречіем і толькі пад канец свайго жыцьця ён начаў ужывана слова «мова». Але, працуячи над зыбіраннем матер'ялаў з беларускай мовы, Карскі сам бачыў, што факты супярэччаць ягоным паглядам: беларуская мова фармавалася раней за вялікарускую мову, і зусім іншакі ад апошніх; беларуская мова была мовай дыпламатаў, калі аб расейскай яшчэ амаль нічога ня было чуваць, беларускай мовай напісаная багацейшая старая літаратура і г. д. Тым не менш ягоны съветалягяд пераважаў факты.

Праразескія сучаснікі Карскага асабліва відавочная ў ягоных паглядах на новую беларускую літаратуру — ён ня любіў АБАВЯЗКАМ КАЖНАГА БЕЛАРУСА ЕСЦІВ ЧЫТАЦЬ, ПАШЫРАЦЬ І ПАДТРИМЛІВАЦЬ «БАЦЬКАУШЧИНУ».

рающа штучна аддзяліць беларускую мову ад расейскай.

Карскі быў прадстаўніком Западна-рускім. Ён любіў Беларусь, беларускі народ, мову — яны былі для яго бацькаўшчынай, але дзеля свайго выхавання зрабіў глыбокі аналіз паглядаў К. Карскага на беларуску ў гэтым профілі: пагляды Карскага на мову, літаратуру ды нацыянальную сведомасць Карскага (на папярэдняй зборцы разглядалася біяграфія й навуковая спадчына Карскага).

Але-ж! Сваймі аб'ёмістымі манумэнтальными працамі ён дасягнуў адваротнага — ягоныя працы дапамагалі Беларусі, а не Расеі.

Дакладчык парушыў вельмі цікавы маніман — стаўленне Савецкае ўлады да Карскага. Пагляд на Карскага ў СССР увесь час мяніеца — цяпер бальшавікі стараючыя выкарыстоў Карскага ў сваіх русыфікатарскіх мэтах.

Даўгой і войстрай дыскусіі, у якой выказваліся пагляды цалкам згодныя з дакладчыкамі ці толькі частковы згодныя — зборка скончылася.

Тэмам аб Карскім відавочна яшчэ ня раз будзе дыскутувацца й разглядацца Беларусамі. Ня мала будзе яшчэ і ў будучыні дасьледальнікі Карскага, бо, на глядзячы на ягоныя праразескія пагляды, ён даў беларускай лінгвістыцы — аб'ёмам сваіх працаў — гэтулькі матар'ялу, якіх іншы. Да гэтага працы Др. Тумаша яшчэ ня было ў нас так шырокаму агляду жыцьця, працы й паглядаў Я. Карскага.

А. Б. В.

Праразескія сучаснікі Карскага асабліва відавочная ў ягоных паглядах на новую беларускую літаратуру — ён ня любіў АБАВЯЗКАМ КАЖНАГА БЕЛАРУСА ЕСЦІВ ЧЫТАЦЬ, ПАШЫРАЦЬ І ПАДТРИМЛІВАЦЬ «БАЦЬКАУШЧИНУ».

«Паўлінка» з Дэтройту

усякая імпрэза ў нашых узякацкіх абставінах.

Але ня ў гэтым, на мою думку, істотнае. Перш за ўсё выглядае проста гераічным учынкам самая ініцыятыва, думка, імкненне зрабіць пастаноўку сваімі сіламі дэтройтскай калёні. І ня толькі задумыца, але і ў самых цяжкіх умовах працы ў жыцьці — выканана, давесці да канца гэтую клапатлівую справу. Ясна, што тут заслуга не аднаго ініцыятара (сп. М. Прускага), а ўсяго драматычнага гуртка, кожнага ўдзельніка пасобку. Прыемна бачыць, што агульна-нацыянальныя імкненныя палучылі ўладніці ў вымушанага «Паўліні».

Нічога навязанага, надуманага, націснутага і вымушанага ў дэтройтскай «Паўліні» няма. Сціпан Крыніцкі ў выкананыні В. Пляскача, а таксама Сарока ў выкананыні М. Прускага пададзеныя, як эрэльныя постасі із сібікімі ім рысамі натуры й харктуру, праства, жывіца. Вельмі мяккі, лагодны тып маткі Альжыбы дае Веру Вуйч. З добрым смакам, тыповасцю ѹ каляртыннасцю вядзе ролю Пустарэвіча М. Кумайша, ягонае імкненне ўвесь час «быць у образе», навет у паўзах і съпевах, можна толькі прывітаць. Да праўдзівасці ў реалістычнасці імкненца ў «Паўліні».

Падругое, выбар п'есы таксама мусіць быць адзначаны. Тут і гістарычныя рысы нацыянальнай драматургіі, і прыкметы нацыянальных імкненняў.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ў Чыкага 13-га травеня селёта.

Злавалася-б, што можа быць добрага з таго Назарэту — Дэтройту, дзе нашы

Беларусаў усяго маленкай жменька, добрая ад матар'ялістичнай пастаноўкі.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ў Чыкага 13-га травеня селёта.

Злавалася-б, што можа быць добрага з таго Назарэту — Дэтройту, дзе нашы

Беларусаў усяго маленкай жменька, добрая ад матар'ялістичнай пастаноўкі.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах, як бытые беларускія валачобнікі.

Ці мала размоваў і гутарак выкликаюць сярод каліністых гэтыя пастаноўкі «Паўлінкі», дык хачу ю я падаць свой голас, каб выказаць свае ўражанні ад таго, што пабачыў ў спектаклі Дэтройтскага гуртка ѿ 13-га травеня селёта.

«Паўлінка» ёй дае на эміграцию і вось ужо трэны цешынічы, якія ў сірыйцаў народнай беларускіх каліністых у гарадох Амэрыкі, падарожнічах